

Tytuł: Ukraiński etnodizajn

Opis: Czy kultura ludowa może być atrakcyjna także dzisiaj? Jak najbardziej! Na zajęciach przyjrzymy się bliżej kulturze ludowej Ukrainy i Polski oraz sprawdzimy, w jaki sposób można wykorzystać ją współcześnie. Każdy uczestnik zajęć będzie miał okazję wcielić się w rolę etnodizajnera.

Pytanie kluczowe: Jak można wykorzystywać elementy kultury ludowej we współczesnych działaniach projektowych i designie?

Cele zajęć dla nauczyciela lub nauczycielki:

- zapoznasz uczniów i uczennice z tradycyjnymi ukraińskimi wzorami,
- pokażesz sposoby na współczesne wykorzystanie tradycyjnych wzorów,
- zainspirujesz uczniów i uczennice dawną kulturą we współczesnym wydaniu.

Cele i kryteria w języku ucznia, uczennicy:

- dowiesz się, w jaki sposób można wykorzystywać elementy dawnej kultury we współczesnych działaniach projektowych i designie.

Kryteria sukcesu:

- wymienisz kilka przykładów współczesnego wykorzystania elementów kultury ludowej,
- dostrzeżesz relację pomiędzy współczesnym wzornictwem a dawną kulturą ludową,
- poznasz tradycyjną ukraińską wyszywanę.

Czas trwania: 40 min

Poziom edukacyjny: szkoła podstawowa

Przedmiot: wiedza o społeczeństwie

Materiały i środki dydaktyczne:

materiał nr 1: przykłady przedmiotów kultury ludowej – inspiracji dla etnodizajnerów;

materiał nr 2: przykłady inspiracji strojem łowickim;

materiał nr 3: utwór *Carpathian Rap* w wykonaniu zespołu DakhaBrakha;

materiał nr 4: mapa tradycyjnych ukraińskich haftów; materiał nr 5: przykłady współczesnych ukraińskich wyszywanek.

Przebieg zajęć:

1. Zapytaj uczniów i uczennice, czym jest dla nich kultura ludowa i co ją tworzy. Przeprowadźcie burzę mózgów. Osoba prowadząca może spisywać pomysły klasy na tablicy. Po zebraniu odpowiedzi zrób podsumowanie. Zaznacz, że z kulturą ludową wiąże się etnologia, czyli nauka badająca kulturę, w tym także kulturę ludową różnych społeczności. (3 min)
2. Zapytaj uczniów i uczennice, co to jest design (lub w spolszczonej pisowni: „dizajn”) i projektowanie. Jakie przykłady projektowania znają? Co można projektować? Pokaż młodzieży materiał nr 1 i zapytaj, czym mogą się inspirować etnodizajnerzy. Wprowadź pojęcie „etnodizajnu”, czyli projektowania inspirowanego kulturą ludową. (5 min)

3. Pokaż klasie przykładowe współczesne inspiracje kulturą ludową: materiał nr 2 (inspiracje polskim – łowickim – strojem ludowym we wzornictwie) oraz materiał nr 3 (inspiracje tradycyjną muzyką i strojem regionu Karpat w działalności ukraińskiego zespołu DakhaBrakha). Zapytaj uczniów i uczennice, czym inspirowali się w tych przypadkach projektanci.

Przykładowe poprawne odpowiedzi – materiał nr 2:

- „kożuszek” – kształt, właściwości materiału, funkcja (ogrzanie), kolory;
- „łowickie tancerki” (podkładki pod szklanki) – kształt, kolory;
- laminat modułowy – kształt pasów, kolory.

Przykładowe poprawne odpowiedzi – materiał nr 3: wzornictwo (w strojach, na instrumentach), teksty pieśni, technika śpiewu, instrumenty, melodie. (10 min)

4. Zaprezentuj młodzieży materiał nr 4 – mapę tradycyjnych haftów charakterystycznych dla poszczególnych regionów Ukrainy. Podkreśl, jak popularne są w Ukrainie tradycyjne haftowane koszule zwane „wyszywankami”. Takie koszule traktuje się jako strój galowy i zakłada na ważne uroczystości. Są częścią ukraińskiej tożsamości i dumy z własnej kultury. Pokaż klasie materiał nr 5 z przykładami noszonych współcześnie koszul wyszywanek. Podziel uczniów i uczennice na grupy i daj im zadanie na podstawie materiału nr 4. W grupach wybierzcie wzór lub wzory haftu, który najbardziej wam się podoba, i zaprojektujcie własne przedmioty użytkowe z wykorzystaniem wybranego motywu. Daj na to grupom ok. 10 minut. Nie muszą dokładnie rysować swoich pomysłów, mogą je naszkicować. Liczy się oryginalny pomysł. (15 min)
5. Poproś wybrane grupy o prezentację swoich pomysłów na forum klasy. (5 minut)
6. Podsumowanie w formie burzy mózgów. Zadaj pytania: „Czy podoba wam się współczesne wykorzystanie dawnych ludowych motywów?”, „Dlaczego warto promować kulturę ludową w nowoczesnym wzornictwie i designie?”. (2 min)

Materiał nr 1

Przykłady przedmiotów kultury ludowej – inspiracji dla etnodizajnerów

Zdjęcia zaczerpnięto ze strony skanseny.net
Muzeum Kurpiowskie w Wachu/ Fot. Ignacy Skwarcan, Kamila Tyniec

CENTRUM EDUKACJI
OBYWATELSKIEJ

Materiał nr 2

Przykłady inspiracji strojem łowickim

**Odpowiadaj
na globalne
wyzwania**

Centrum Edukacji Obywatelskiej
ul. Noakowskiego 10, 00-666 Warszawa
tel. +48 (22) 875-85-40
e-mail: ceo@ceo.org.pl, www.ceo.org.pl

Inspiracje strojem łowickim

Źródło: <https://etnoprojekt.pl/2.0/o-projekcie/>

„Kozuszek” i imbryczek „łowiczanka” / «Цяплушка» і імбрычак «Лавічанка»

Hanna Babitskaya / Ганна Бабіцкая

Grazyna Kholupko-Novicka / Гразына Холупка-Навіцкая

Łowickie tancerki / Ловіцкія танцоркі

Joanna Górawska / Євген Гурійська
Akademickie Wydział Projektowania Graficznego / Видавничий факультет графіки Польської академії мистецтв

Laminat modułowy / Модульний ламінат

Julia Janiak / Юлія Яніак
Akademickie Wydział Projektowania Graficznego / Видавничий факультет графіки Польської академії мистецтв

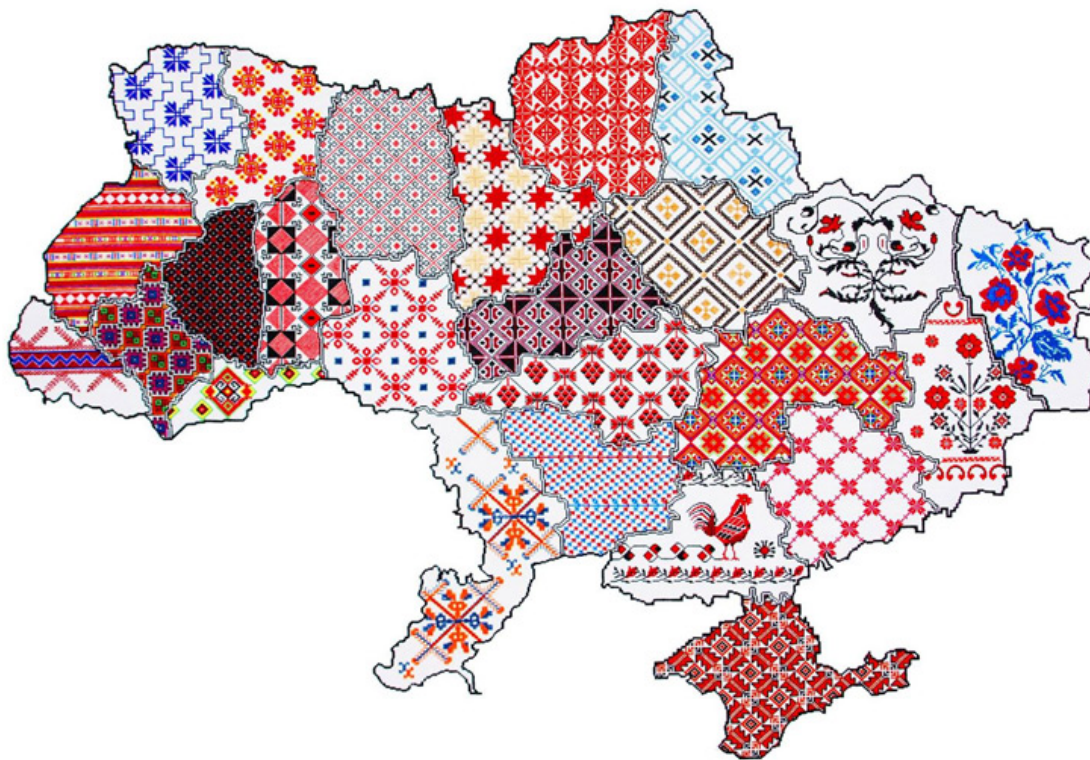
Materiał nr 3

Utwór zespołu DakhaBrakha *Carpathian Rap*

DakhaBrakha – Carpathian Rap (Live on KEXP), KEXP,
<https://www.youtube.com/watch?v=fTrSsIY7Oww>.

Materiał nr 4

Mapa tradycyjnych ukraińskich haftów

Źródło:

<https://pawelwronski.blog/2015/02/21/ukraina-pomysl-na-wyszywany-szlak-%d0%b2%d0%b8%d1%88%d0%b8%d0%b2%d0%b0%d0%bd%d0%b8%d0%b9-%d1%88%d0%bb%d1%8f%d1%85>.

Materiał nr 5

Przykłady współczesnych ukraińskich wyszywanek

Ukraińki w tradycyjnych wyszywankach w Dniu Wyszywanki w Kijowie, 2015

Źródło: Alina Tymoshyk–Sudarykova, *5 ways to wear Ukrainian vyshyvanka*, 24.03.2016, Euromaidan Press, <https://euromaidanpress.com/2016/03/24/5-ways-to-wear-ukrainian-vyshyvanka>.

Posłanki w ukraińskim parlamencie w tradycyjnych wyszywankach, 2013

Źródło: KAPI, GSAD, *Parlamentarny spór o ukraińską wyszywanke*, 19.02.2013, TVP Info, <https://www.tvp.info/10140329/parlamentarny-spor-o-ukrainska-wyszywanke>.

Więcej materiałów na stronie internetowej programu: www.globalna.ceo.org.pl Materiał powstał w 2022 roku ramach projektu „Globalna szkoła. Razem o migracjach”, który jest częścią przedsięwzięcia „I am European: Historie i fakty o migracjach na XXI wiek” realizowanego przez Centrum Edukacji Obywatelskiej.

CENTRUM EDUKACJI
OBYWATELSKIEJ

Projekty współfinansowane są ze środków Unii Europejskiej oraz w ramach programu polskiej współpracy rozwojowej Ministerstwa Spraw Zagranicznych RP. Treść wyraża wyłącznie poglądy autorów/autorek i nie może być utożsamiana z oficjalnym stanowiskiem Ministerstwa Spraw Zagranicznych RP ani Unii Europejskiej.
www.gov.pl/polskapomoc

„I am European. Historie i fakty o migracjach na XXI wiek” jest częścią programu DEAR (The European Commission's Development Education and Awareness Raising Programme), który wspiera projekty angażujące społeczeństwo Unii Europejskiej w globalne zagadnienia rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego. Poprzez finansowanie programów takich jak „I am European. Historie i fakty o migracjach na XXI wiek”, DEAR promuje uniwersalne wartości, m.in. wolność, demokrację, praworządność oraz umożliwia obywatelom i obywatelkom Europy włączenie się w globalny rozwój. Program DEAR finansuje około 30 programów w krajach członkowskich UE. Projekty te przyczyniają się do zwiększenia zrozumienia i zaangażowania Europejczyków i Europejczyk w kreowanie pozytywnych zmiany społecznych zarówno na poziomie lokalnym, jak i międzynarodowym. Działania DEAR wspierają również pracę UE na rzecz realizacji Celów Zrównoważonego Rozwoju.

Wydawca: Fundacja Centrum Edukacji Obywatelskiej
ul. Noakowskiego 10, 00-666 Warszawa
www.ceo.org.pl
Warszawa 2022

Autor: Stowarzyszenie Pracownia Etnograficzna
Redakcja merytoryczna: Katarzyna Dzieciotowska
Redakcja językowa i korekta: Justyna Yiğitler
Projekt graficzny i skład:

Materiał jest dostępny na licencji Creative Commons Uznanie autorstwa 4.0 Międzynarodowe. Pewne prawa zastrzeżone na rzecz Fundacji Centrum Edukacji Obywatelskiej. Utwór powstał w ramach programu polskiej współpracy rozwojowej realizowanej za pośrednictwem MSZ RP w roku 2022. Zezwala się na dowolne wykorzystanie utworu, pod warunkiem zachowania ww. informacji, w tym informacji o stosowanej licencji i posiadaczach praw

Odpowiadaj
na globalne
wyzwania

Centrum Edukacji Obywatelskiej
ul. Noakowskiego 10, 00-666 Warszawa
tel. +48 (22) 875-85-40
e-mail: ceo@ceo.org.pl, www.ceo.org.pl